

Mälardalens högskola
Institutionen för Samhälls- och Beteendevetenskap

På andra sidan bäcken
Konfliktanalys angående namngivandet av bäcken
som rinner genom Kolbäck

Ida Asp

Konfliktanalys i Socialpsykologi, BS0080, VT 2007
Handledare: Per Lindström

Inledning

Det finns en bäck som rinner genom orten Kolbäck i Västmanland som tidigare varit felaktigt namngiven Oxelbybäcken. Detta uppdagades av Eva Bergqvist 2002 som ansåg att bäckens rätta namn var Kolbäcken. Vid hennes bortgång har Kolbäcks Hembygdsförening drivit frågan vidare. Ärendet skickades till Lantmäteriverket som har hållit med om att bäcken varit felaktigt namngiven men har inte beviljat namngivandet av bäcken till Kolbäcken. Sedan 2002 har ärendet överklagats till både Lantmäteriverket och Regeringen av hembygdsföreningen och Hallstahammars kommun. Kommunen har valt att införa namnet på sina kartor men Lantmäteriverket har ännu inte godkänt en ändring på sina kartor.

Denna konflikt ligger gruppnivå och utspelar sig mellan olika institut och instanser. Det man är oense om är namngivandet av bäcken som nu kommunen erkänner som Kolbäcken men Lantmäteriverket ännu inte erkänt. Mitt mål med denna konfliktanalys är att ge en korrekt bild av konfliktparterna, deras ståndpunkter och handlingar och relatera konflikten till konfliktteoretiska ansatser så som beskrivna av Dean Pruitt och Sung Hee Kim (2004).

Konflikten

Den felaktiga namngivningen av bäcken uppdagades i samband med renovering av en bro som korsar bäcken (Gunnarsson, 2002). Eva Bergqvist, medlem i kommunfullmäktige, lämnar in en motion där hon yrkar för att Kolbäcken var det ursprungliga namnet på bäcken och att man bör använda det igen. Hon vill att kommunen ska införa namnet på sina kartor samt att de meddelar bland andra Lantmäteriverket om namnändringen (Hallstahammars kommun, 2003a). Kommunen vidarebefordrar ärendet till Lantmäteriverket som sänder svar 2003-05-23. Där menar Lennart Dehlin på Lantmäteriverkets ortnamnsfunktion, efter kontakt med Språk- och Folkminnesinstitutet [SOFI] att namnet Oxelbybäcken är felaktigt placerad på kartan och rekommenderar därför att kommunen placerar den på rätt plats. Han menar också att namnet Kolbäcken inte har använts under modern tid och att de därför inte kan rekommendera användning av namnet Kolbäcken. Vid ett senare sammanträde hos byggnadsnämnden beslutar man att rätta sig efter Lantmäteriverkets instruktioner och inte införa namnet på sina kartor men att däremot flytta placeringen av namnet Oxelbybäcken till sin rätta plats (Hallstahammars kommun, 2003b). Västmanlands Läns Tidning rapporterar om att det numera finns en bäck i Kolbäck som är namnlös (Björklund, 2003). Då kommunfullmäktige sammanträder under augusti beslutar de att uppdra byggnadsnämnden till att hemställa Lantmäteriverket om att bäcken ska döpas till Kolbäcken (Hallstahammars kommun, 2003c). Byggnadsnämnden gör detta och vill att Lantmäteriverket namnsätter bäcken, förslagsvis till Kolbäcken (Hallstahammars kommun, 2003d.). Det är vid den här tiden som Kolbäcks Hembygdsförening tar över ärendet efter Eva Bergqvist och påpekar i ett brev till byggnadsnämnden i Hallstahammars kommun att kommunen har auktoritet att själv styra vad som trycks på de egna kartorna och man vill att kommunen ska göra detta samt begära att Lantmäteriverket gör samma sak på sina kartor (Kolbäcks Hembygdsförening, 2004). Kommunen inväntar svar från Lantmäteriverket innan de beslutar i frågan. Lantmäteriverket remitterade ärendet till SOFI och till Riksantikvarieämbetet [RAÄ] som båda menar att det inte finns tillräckliga skäl att införa namnet på kartorna då det enbart finns redovisat på kartor som är ca 200 år gamla och att det inte finns något belägg för att namnet används under modern tid (Lantmäteriverket, 2005).

Det har alltså inte skett någon ändring i Lantmäteriverket beslutande och hembygdsföreningen väljer att överklaga till regeringen. De menar där att undersökningen som Lantmäteriverket företog sig för att kontrollera om namnet Kolbäcken används spontant

av de boende inte gav en riktig representation av byborna. Inte heller håller de med om att namnet inte används idag eller att det inte finns i några skiftelser från senare delen av 1900-talet där Kolbäcken nämns. Man skickar även med en bilaga av Lars Gahrn, ortnamnsforskare som stödjer hembygdsföreningens överklagan (Kolbäcks Hembygdsförening, 2005). Även byggnadsnämnden överklagar beslutet av Lantmäteriverket och menar att namnet är väl använt av ortsbefolkningen och att inget annat namn används samt att det är opraktiskt att bäcken lämnas utan namn (Hallstahammars kommun, byggnadsnämnden, 2005). I denna överklagan bifogar man ett elektroniskt brev av Johnny Skoog som ger flera exempel på då han som boende i Kolbäck har stött på namnet Kolbäcken. SOFI yttrar sig på begäran i ärendet och menar att med de nya exemplen på hur Kolbäcken har använts som namn de senaste 50 åren har de numer inget att invända mot att Kolbäcken sätts ut på de allmänna kartorna (Språk- och Folkminnesinstitutet, 2005). Även RAA hade fått ta del av överklagningen och menade på att i ljuset av detta så fanns det inte längre någon anledning att inte sätta ut Kolbäcken på de allmänna kartorna. De påpekade dock att det inte kan bevisas att namnet funnits i kontinuerligt bruk sedan 1700-talet samt att det kan bli förvirrande med tanke på ån som rinner genom Kolbäck och som heter Kolbäcksån (Riksantikvarieämbetet, 2005).

Regeringen beslutar att upphäva det tidigare ställningstagandet av Lantmäteriverket men att också skicka ärendet tillbaka till dem för förnyad prövning. Detta på grund utav att man anser att det inte finns tillräcklig information kring användandet av namnet, det vill säga i vilken utsträckning hos befolkningen som namnet är i bruk samt vilken del av vattendraget man syftar till (Regeringen, 2005). Peter Jaslin intervjuar Lennart Dehlin från Lantmäteriverket i Vestmanlands Läns Tidning (2005) som menar att man nu måste ytterligare klargöra namnanvändandet och man kanske måste göra ytterligare besök i Kolbäck och tala med ortsborna. Hembygdsföreningen skickar papper och tidningsurklipp till Lantmäteriverket för att övertyga dem att ändra sitt tidigare beslut (Nordström, 2006-02). En av bilagorna handlar om en träsnidad skylt som hembygdsföreningen satt upp vid bron som korsar bäcken. Sven Nordström, ordförande i Kolbäcks Hembygdsförening berättar (personlig kommunikation, 2007-03-27) att skylten vid ett flertal tillfällen rivits ned och kastats i bäcken. Han tror det är berusade personer som varit på väg hem från en pub längre ner på gatan som har haft ner skylten, inte att det är någon fientlig handling riktad mot hembygdsföreningen. Efter att Lantmäteriverket i oktober 2006 genomfört en grundligare utredning hur och om namnet Kolbäcken används av invånarna fann de att det inte fanns tillräckliga grunder för att inför namnet då ingen av de tillfrågade använde namnet även om vissa kände till hembygdsföreningens arbete för att införa det. De ansåg att för att bevilja utsättandet av ett namn på allmänna kartor ska användningen av namnet ha en viss hävd och vara allmänt känt och använt av en större skara människor (Lantmäteriverket, 2006).

Kolbäcks Hembygdsförening väljer att en än gång överklaga Lantmäteriverkets beslut till regeringen. De påpekar att undersökningen även denna gång inte hade gått till på ett bra sätt och att namnet verkligen används av ortsborna idag. Man ställer sig också lite frågande till varför detta ärende inte behandlas inom kommunen då kommunen har befogenhet att själv sätta ut namn på sina kartor (Kolbäcks Hembygdsförening 2007). Även byggnadsnämnden överklagar ärendet (Hallstahammars kommun, byggnadsnämnden, 2007a). Sven Nordström berättar om överklagan i Vestmanlands Läns Tidning och om hur de i första hand vill ha en ändring från Lantmäteriverket, i andra hand att kommunen sätter ut namnet på sina kartor. Lennart Jonforsen, Hallstahammars tekniska chef menar i samma artikel att de inte har något emot att bäcken får heta Kolbäcken eftersom den nu inte heter någonting alls. Han menar att om kartbolaget som varje år trycker kommunens kartor förfrågar en ändring är det troligt att de föreslår Kolbäcken (Meh, 2007). Sven Nordström menar (personlig kommunikation, 2007-03-27) att det är konstigt av Jonforsen att uttrycka sig så eftersom det borde vara kommunen

som ska säga till kartbolaget om eventuella ändringar. Den 17:e januari 2007 kompletterar byggnadsnämnden överklagandet till regeringen med skälen för denna. Man är på byggnadsnämnden övertygad om att namnet är välkänt i Kolbäck. Man menar att om Kolbäcken sätts ut på de allmänna kartorna så skulle det bidra till att fler personer skulle komma att använda namnet samt till ett historiskt namn blir levande bevarat. Man menar också på att det är underligt att bäcken får förbli namnlös då ett namn är viktigt för lokalbefolkningen (Hallstahammars kommun, 2007b). Det senaste som har hänt är att kommunen nu har satt ut namnet Kolbäcken på sina kartor, något som Kolbäcks Hembygdsförening ser som en seger (Sven Nordström, personlig kommunikation, 2007-03-27). Det som återstår att se är vad som händer med överklagan som nu ligger hos regeringen.

Teori

Konfliktparter

I denna konflikt var det primära konfliktparterna till en början Eva Bergqvist och Hallstahammars kommun. Detta på grund utav att Eva Bergqvists första motion var i första hand en förfrågan riktad till kommunen att ändra namnet på bäcken. Då kommunen valde att vända sig till ortnamnfunktionen inom Lantmäteriverket och gå efter deras direktiv blev Lantmäteriverket den andra motparten. I och med Eva Bergqvists bortgång har Kolbäcks Hembygdsförening tagit över hennes sakfrågor, inklusive namngivandet av bäcken. Idag är alltså de primära konfliktparterna Kolbäcks Hembygdsförening och Lantmäteriverket. Hembygdsföreningens ståndpunkt är att bäcken bör döpas till Kolbäcken eftersom detta namn är av historiskt värde och används av många ortsbor idag. Man menar också på att införandet av namnet skulle göra att fler personer skulle börja använda namnet. Eftersom bäcken idag inte har något officiellt namn på de allmänna kartorna skapar det förvirring vad gäller lokala aktiviteter. Lantmäteriverket menade till en början att det inte fanns tillräckligt med dokumentation för att bevisa att namnet Kolbäcken har använts de senaste 200 åren. Med tillgång till vidare information om bäckens namn menar man nu att det inte finns tillräckligt med personer i orten som använder namnet Kolbäcken i benämning av vattendraget.

Det finns en inneboende maktobalans i denna konflikt då Lantmäteriverket har oftast slutgiltigt beslutsrätt i denna fråga. Detta uppfattas nog också utav båda parter eftersom en överklagan till regeringen enbart lett till att ärendet har förts tillbaka till Lantmäteriverket. Den drivande parten i frågan är otvivelaktigt Kolbäcks Hembygdsförening men även byggnadsnämnden inom Hallstahammars kommun eftersom även de har flera gånger överklagat ärendet. Det finns också andra parter i denna fråga som utför konflikthandlingar men som kanske inte har något intresse av hur konflikten utvecklas. Dessa är SOFI och RAÄ men också regeringen. Jag ser det som att kommunens, i synnerhet kommunfullmäktiges, roll i denna fråga har till största delen varit medlande och de har rättat sig efter Lantmäteriverkets rekommendationer. Men de har som sagt ändrat sig i frågan och har infört namnet Kolbäcken på sina egna tryckta kartor och kan därmed ses som en sekundär konfliktpart med hembygdsföreningen. Detta på grund utav att de nu har ett intresse av att även Lantmäteriverket ändrar sina kartor, annars framstår de som avvikande eftersom de inte rättar sig efter de allmänna kartorna.

Konfliktfrågan

Om vi ska definiera vad denna konflikt handlar om måste vi först veta vad en konflikt är för något. Enligt Pruitt och Kim (2003, s 7f) är det en situation där det finns en upplevd skiljaktighet av intressen där parternas anspråk inte kan uppnås samtidigt. Det är viktigt att skilja på intressen och anspråk. Intressen kan beskrivas som de värderingar eller värden som är på spel medan anspråk är de konkreta kraven i situationen (ibid., s 15f). Med denna information kan man se det som att kan finnas olika sätt för parterna att tillgodose sina intressen på. I konflikten gällande Kolbäckens vara eller icke vara kan hembygdsföreningens intresse vara att namnets historiska värde tas tillvara på. De kanske även anser att lokalbefolkningen ska ha viss bestämmanderätt över namngivandet av de lokala områdena. Det är möjligt att man upplever det som att de erfarenheter och kunskapsresurser om orten, som finns hos den del av befolkningen som bott där länge, förbises av myndigheterna. Lantmäteriverket har troligen inget intresse i vilket namn som väljs på bäcken, enbart att detta namn används av en tillräckligt stor del av Ortsbefolkningen. Man vill följa det regelverk som finns och eftersom man inte har funnit tillräckliga skäl i sina undersökningar att införa namnet är man heller inte beredd på att göra detta. Härledningen av detta är att hembygdsföreningens intresse är delvis specifikt i och med att namnet inte är godtyckligt men måhända även diffus i det att man anser sig förbisedd. Lantmäteriverket intresse är specifikt såtillvida att man vill följa regelverket och basera sitt beslut på egna undersökningar.

Är då detta en noll-summe konflikt eller en variabel-summe konflikt (ibid., s 22)? En noll-summe konflikt är en konflikt där värdet som är på spel är begränsat och där båda parter inte kan vinna. Jag ser detta snarare som en variabel-summe konflikt eftersom det är fullt möjligt för Lantmäteriverket att följa sitt regelverk och fortfarande döpa bäcken till Kolbäcken, som hembygdsföreningen önskar. Jag kommer att återkomma i diskussionen om möjliga lösningar på konflikten. Det är dock ofta så att konflikter uppfattas som noll-summe av konfliktparterna, möjligtvis på grund utav att man är ovillig att överge ett anspråk för en annan (ibid., s 22).

En annan faktor i denna konflikt är ansvar. Kolbäckes Hembygdsförening fick i uppdrag efter Eva Bergqvists död att föra hennes ärenden vidare och de fick även pengar för att kunna göra detta (Sven Nordström, personlig kommunikation, 2007-03-27). De är därmed ansvariga inför någon eller åtminstone en tänkbar någon. Man har visat på att personer som är ansvariga inför någon är mindre troliga att ge efter eller använda sig att strategin kapitulering (Pruitt & Kim, 2003, s 45).

Strategier

Under en konflikt måste man agera för att få sin vilja fram och detta kan man göra på olika sätt. Pruitt och Kim (2003, s 38) beskriver de fyra största strategierna som används i en konflikt. Det finns undvikande, kapitulering, framhårdande och problemlösning. De menar på att i valet av strategi har man också valt bort de andra, då dessa till sin natur är oförenliga. Den strategi som i denna konflikt har används av båda parter enligt min analys är framhårdande. Vad jag menar med detta är att båda parter har stått fast vid sina ståndpunkter ända från början. Man kan relatera detta till tvåsidiga omsorgs-modellen (ibid., s 40f). Där har man placerat ut de fyra olika strategierna i förhållande till vilken omsorg ena parten har för sina egna intressen respektive den andra partens intressen. Har man lågt egenintresse men högt intresse för den andre leder det till en kapitulerings strategi. I Kolbäckesfrågan har båda parter lite omsorg för den andra parten och hög omsorg för sina egna intressen vilket leder till

framhårdande strategier. Framhårdande innebär att ena parten försöker belägga den andre med sin lösning på problemet, något som oftast enbart gynnar den första parten (ibid., s 63). I denna konflikt har parterna använt sig av argumentation. Detta beskrivs av Pruitt och Kim som lätta taktiska handlingar eftersom konsekvenserna är gynnsamma eller neutrala för den andre parten (ibid., s 64,68). Jag bedömer argumenten i denna konflikt vara av det slaget att ena parten försöker övertyga den andre om att de har rätt till en lösning som är förmånlig för dem.

Många konflikter eskalerar när ena eller båda parter inte anser att de får vad de behöver eller vill ha. Detta kan innebära att ena parten använder sig av tyngre taktiker eller att konfliktens intensitet som helhet ökar. Det som har skett i den här konflikten är en eskalering där man har använt tyngre taktiker men dock inte i den mening som Pruitt och Kim beskriver (2003, s 88ff). Man måste hålla i minne att denna konflikt utspelar sig på en byråkratisk arena där exempelvis hot eller våld inte används. Men vad som däremot skett är flera överklagningar till högre instanser och med mer dokumentation som stödjer ståndpunkten. Man har också, i och med införandet av mer dokumentation, involverat fler personer i konflikten. Detta inte enbart hos hembygdsföreningen utan även hos Lantmäteriverket som efter det första utlåtandet och överklagning valde att inkludera Annette Torensjö, chef för ortnamnsfunktionen i beslutfattandet och även med i underskrift av dokumentet. Det är dock svårt att veta om detta är standard procedur eller ett resultat av de ökade förfrågningarna från hembygdsföreningen och byggnadsnämnden. Som nämnt tidigare är hembygdsföreningen den drivande parten i denna fråga. De är också i underläge eftersom deras enda egentliga makt ligger i att kunna överklaga ärendet till regeringen och i framskaffandet av ny information. Man skulle därför kunna tala om en angripare-försvare modell där Kolbäckers Hembygdsförening är den angripande parten (ibid. s 93f). Angripare-försvare modellen är en situation där ena parten har som mål att genomföra en förändring som sätter denne i konflikt med den andra parten (i det här fallet Lantmäteriverket). Hembygdsföreningen använder starkare taktiker under konfliktens gång men den andra parten behöver inte nödvändigtvis svara med samma mynt. I denna konflikt är det snarare så att Lantmäteriverket inte velat ändra sin ståndpunkt och att hembygdsföreningen, men även byggnadsnämnden, har hela tiden motsatt sig och kommit med ännu fler argument.

Jag tror att det finns flera faktorer som spelar in på att denna konflikt har dragit ut på tid och har krävt så mycket resurser av så många instanser. En av dessa faktorer är att Kolbäck som tidigare haft egen kommun ingår idag i Hallstahammars kommun och beslut som är lokala måste fattas längre bort. Detta gäller också för Lantmäteriverket som fattar beslut ända bort i Gävle. Beslutet fattas även av en instans som troligen behandlar många frågor per dag och i relation är frågan mycket viktigare för hembygdsföreningen än för Lantmäteriverket. Att parterna dessutom måste agera i byråkratisk arena leder också till att kreativa lösningar är svårare att fatta.

Diskussion

Den här konflikten har färdats en lång väg fram och tillbaka mellan olika beslutsfattande instanser men hembygdsföreningen har lyckats övertyga kommunen om att införa namnet Kolbäck på sina kartor. Detta ser de som en stor seger och ärendet gällande införandet på de allmänna kartorna ligger hos regeringen igen och när det beslutet kommer får ärendet förhoppningsvis en avslutning. Det är en lösning som Pruitt och Kim (2003, s 230) beskriver som involverandet av en tredjepart. Här har då en av parterna bjudit in en tredjepart som ska besluta i ärendet, liksom man gjort en gång tidigare. En annan lösning på denna konflikt är att parterna sinsemellan kommer överens om en procedur där man tillfrågar Ortsbefolkningen om

namnet där även hembygdssföreningen blir nöjda med utförandet. Men detta kan som sagt vara svårt då den enda kommunikation som finns mellan parterna är genom en formell väg. Vad som kan komma parterna till fördel är att skapa en mer informell kontakt där nya idéer och tankar kan ventileras. Jag kan dock inte se att det har skett några allvarigare strukturella förändringar hos parterna på grund utav deras former som förening och institution redan är fastlagda (ibid. 113, 166ff). Därför är det inte heller svårt att nå en lösning eller att släppa konflikten från endera parten. En integrativ lösning skulle också kunna vara kostnadsbeskränning (ibid. s 197). Detta innebär att ena parten får vad den vill ha och samtidigt som de negativa följderna för den andre elimineras. Detta skulle då praktiken innebära att man finner en lösning där Lantmäteriverket kan behålla sin anda av att följa regelverket samtidigt som hembygdssföreningen får döpa bäcken till Kolbäcken på allmänna kartor.

Jag tror att detta är en konflikt som trots sin långa historia är på god väg att lösas på så vis att man kommer att finna ett sätt i vilket både Lantmäteriverket och Kolbäcks Hembygdssförening kommer att få sina intressen tillgodosedda. Denna konflikt är ett utmärkt exempel på hur konflikter uppstår i alla aspekter av vårt samhälle, inte enbart i internationella, politiska eller individuella sammanhang.

Referenser

- Björklund, M. (2003-08-19). Namnlös bäck skapar huvudbry. *Vestmanlands Läns Tidning*. Hämtad 2007-03-21, från www.vlt.se
- Gunnarsson, M. (2002-09-28). Historisk bro får nygammalt utseende. *Vestmanlands Läns Tidning*. Hämtad 2007-03-21, från www.vlt.se
- Hallstahammars kommun, (2003a). Motion av Eva Bergqvist, 2003-03-18.
- Hallstahammars kommun, (2003b). Sammanträdesprotokoll, 2003-06-25
- Hallstahammars kommun, (2003c). Sammanträdesprotokoll, 2003-08-25, s 7-8.
- Hallstahammars kommun, byggnadsnämnden, (2003d). 2003-09-08
- Hallstahammars kommun, byggnadsnämnden, (2005). Överklagan, Dnr: 401/04, 2005-03-18.
- Hallstahammars kommun, byggnadsnämnden, (2007a). Överklagan, Dnr: 401-04, 2007-01-03
- Hallstahammars kommun, byggnadsnämnden, (2007b). Överklagan, Dnr: 401-04, 2007-01-17
- Jaslin, P. (2005-12-15) Å-fråga drar ut på tiden. *Vestmanlands Läns Tidning*. Hämtad 2007-03-20, från www.vlt.se
- Kolbäcks Hembygdssförening, (2004). Brev, Dnr: 401/04*, 2004-06-22.
- Kolbäcks Hembygdssförening, (2005). Överklagan, Dnr: 401/04*, 2005-04-10.
- Kolbäcks Hembygdssförening, (2007). Brev, Dnr: 401/04*, 2007-01-03.
- Lantmäteriverket, (2003). Svar. Dnr: 504-2003/1095, 2003-05-23.
- Lantmäteriverket (2005). Svar, 2005-03-08.
- Lantmäteriverket, (2006). Beslut, Dnr: 504-2006/2163, 2006-12-19.
- Meh, J. (2007-01-10). "Varför ska vi tystas?". *Vestmanlands Läns Tidning*. Hämtad 2007-03-20, från www.vlt.se
- Pruitt, G. D. & Kim, S. H. (2003). Social conflict: Escalation, stalemate, and settlement [Social konflikt: Eskalering, dödläge och förlikning] . (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Regeringen, (2005). Regeringsbeslut, Dnr: M2005/2942/Bo, 2005-12-08.
- Riksantikvarieämbetet, (2005). Remissvar, Dnr: 354-2516-2005, 2005-08-16.
- Språk- och Folkminnesinstitutet, (2005). Yttrande, Dnr: 61-91/03, 2005-06-28.